

WILHELM WINDELBAND

(1848-1915)

Alman, filozof. Yeni-Kantçı Baden Okulu'nun kurucusudur.

11 Mayıs 1848'de Postdam'da doğdu, 22 Ekim 1915'te Heidelberg'te öldü. Ortaöğrenimini doğduğu kentte bitirdikten sonra önce tarih okudu, sonra filozof Lotze ve Kuno Fischer'den esinlenerek, bütün çalışmalarını, felsefe alanında topladı. Kant'ın yapıtlarını inceleyince, onun düşünce yöntemini benimsedi, nesnelere bağımsız birer varlık olmadığı görüşünden yola çıkarak Yeni-Kantçı Baden Okulu'nu kurdu. 1876'da Zürich, 1877'de Freiburg, 1882'de Strasburg, 1903'ten sonra da Heidelberg üniversitelerinde felsefe profesörü olarak görev yaptı.

Windelband'ın düşüncesinin odağını tümel geçerlik taşıyan değerlerin açıklanması oluşturur. Ona göre felsefenin konusu insan başarılarının kaynağı olan ve kültür varlıklarının yaratılmasına olanak sağlayan değerleri belli bir dizge içinde toplayıp bütünleştirmektir. Felsefe yeni değerler yaratamaz, ancak var olan değerleri dağınıklıktan kurtarmayı, açıklığa kavuşturmayı amaçlar. Sorunlara çözüm aranırken, karşılıklı bağlantılar göz önünde tutulmalı, nesnelere birbirinden soyutlanmamalı, tasarımla eylem, güzelle haz arasındaki varlık ilişkisi düşünülmeden soruna çözüm aranmamalıdır. Einleitung in die Philosophie ("Felsefeye Giriş") ve Prdludien ("Giriş") adlı yapıtlarından nesnel bilginin tümellik ve gereklilik kuralına dayandığını, onda toplum ve ahlak öğeleriyle uzlaşımçı bir özelliğin bulunduğunu ileri sürer. Onun ortaya attığı bu düşünce Yeni-Kantçılık öğretisine Baden Okulu'nun getirdiği yeniliği gösterir.

Windelband'ın üzerinde durduğu önemli bir konu da tarihtir. Ona göre tarihte olayların yinelenmesi, söz konusu değildir. Bu nedenle tarihte genel geçerlik taşıyan, değişmeyen bir yasa da yoktur. Öte yandan doğada ilerleme, yetkinleşme gibi evrimle ilgili gelişmeyi gösteren süreçler de yoktur, oysa tarihte vardır. Bundan dolayı ancak tarih insan varlığına dayanılarak açıklanabilir, doğa değil. İnsan, çevresinde tarih olaylarının gerçekleştiği, bir odaktır, onun bir tarih varlığı olmasının nedeni de budur. Tarihsel kültürü oluşturan öğeler insan değerlerinin de

kurucu ilkeleridir, bu bakımdan toplumbilimin de tarihe dayanması gerekir. Toplumbilimin kapsadığı bütün sorunlar insanla bağlantılıdır.

Toplumbilim, değişmeyen, bütün çağlar için geçerli sayılabilecek yasalar aramayı değil, her dönemi kendi kültür varlıklarının biçimlendirdiği değerler bütünü olarak görmelidir. Her dönem ancak kendi değerleriyle anlaşılabilir. Gerek toplumbilimin, gerek tarih felsefesinin ilgi alanına giren değerler birer ahlak kuralı değil, bireylerin yaşadıkları dönemlere göre, biçimlendirdikleri varlıklardır. Birey, geçmişten aldığı, kendi yaşama ortamına uygun olanı bularak, değiştirir. Çünkü her değer, ortaya konduğu dönemle sınırlıdır. Bu durum insan doğasının devingen oluşundan kaynaklanır.

Windelband'ın geliştirdiği kuram H.Rickert, E.Troeltsch gibi filozoflarca benimsenerek, din ve felsefe sorunlarının açıklanmasına uygulanmıştır.

YAPITLARI (başlıca): Gesbichte der neueren philosophie, 2 cilt, 1878-1880, ("Yeni Felsefenin Tarihi"); Geschichte und Natunwissenschaft, 1894, ("Tarih ve Doğabilim") ; Platon, 1900, ("Platon"); Über Wllensfreiheit, 1904, ("İstenç Özgürlüğü Üstüne"); Präludien, 1905, ("Giriş"); Einleitung in die Philosophie, 1914, ("Felsefeye Giriş").

TÜRK VE DÜNYA ÜNLÜLERİ ANSİKLOPEDİSİ Sayı :100 Anadolu Yayıncılık İstanbul – 1995